

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус
суддів» та деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення
дисциплінарних процедур та здійснення інших повноважень Вищою
радою правосуддя»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

У листопаді 2023 року Вища рада правосуддя відновила здійснення дисциплінарної функції щодо суддів¹. У грудні 2024 року розпочала роботу Служба дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, на яку покладено попередню перевірку дисциплінарних скарг, підготовку дисциплінарних справ до розгляду та підготовку висновків у дисциплінарних провадженнях².

Практика здійснення дисциплінарних проваджень після відновлення цієї функції засвідчила наявність низки проблем у законодавчому регулюванні.

15 червня 2026 року Україна та Європейський Союз офіційно відкрили переговори за Кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС». Цей кластер є визначальним протягом усього переговорного процесу, оскільки відкривається першим і закривається останнім, а виконання проміжних бенчмарків за розділами 23 «Судова влада та основоположні права» і 24 «Юстиція, свобода і безпека» є необхідним для тимчасового закриття інших переговорних розділів³.

Ключовим за Кластером 1 “Основи” є виконання заходів, визначених у Дорожній карті з питань верховенства права. “Дисциплінарна практика щодо суддів є передбачуваною, сталою та відкритою” — це один із стратегічних результатів у Дорожній карті з питань верховенства права. Для досягнення цього результату передбачено розроблення та прийняття закону для більш точного визначення дисциплінарних проступків, пов’язаних з поведінкою суддів, з урахуванням рекомендацій Четвертого раунду оцінювання GRECO⁴.

На необхідності більш точного визначення дисциплінарних проступків, пов’язаних із поведінкою суддів, відповідно до рекомендацій GRECO, наголошено й у Звіті Європейської Комісії щодо України за 2025 рік. Крім того, у звіті зазначено, що чинне законодавство все ще дозволяє

¹ <https://hcj.gov.ua/news/z-1-lystopada-u-vrp-bude-vidnovleno-avtorozpodil-dyscyplinarnykh-skarg-mizh-chlenamy-rady>

² <https://hcj.gov.ua/news/vrp-vyznachyla-23-grudnya-2024-roku-dnem-pochatku-roboty-sluzhby-dyscyplinarnykh-inspektoriv>

³ <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-ofitsijno-vidkryly-peregovory-za-klasterom-1-osnovy-protsehu-vstupu-do-yes/>

⁴ https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf

суддям, щодо яких триває дисциплінарне провадження, піти у відставку до ухвалення Вищою радою правосуддя рішення про звільнення, уникаючи негативних наслідків. Також Комісія наголосила, що чинне законодавство вимагає отримання скаржником дозволу для оскарження рішення дисциплінарного органу ВРП. Крім того, у звіті визначено інші проблеми, пов'язані із здійсненням ВРП своїх повноважень. Зокрема, на думку Європейської Комісії, ВРП має прискорити розгляд подань ВККС про звільнення суддів, які не пройшли кваліфікаційне оцінювання, та покращити обґрунтованість своїх рішень⁵.

2. Цілі та завдання законопроекту

Проект Закону розроблений для підвищення ефективності, передбачуваності та сталості дисциплінарної практики щодо суддів, більш точного визначення дисциплінарних проступків, пов'язаних з поведінкою суддів, та законодавчого удосконалення регулювання окремих повноважень Вищої ради правосуддя.

3. Основні положення законопроекту

Проектом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Змінами до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» пропонується:

уточнити окремі підстави дисциплінарної відповідальності суддів;

визначити, що обставини, пов'язані з майновими дисциплінарними проступками, можуть встановлюватися дисциплінарними органами Вищої ради правосуддя незалежно від проведення або результатів повної перевірки декларації Національним агентством з питань запобігання корупції;

встановити, що суддя, який має непогашене дисциплінарне стягнення, передбачене пунктами 3-5 частини першої статті 109 цього Закону, не має права брати участь у конкурсах, доборах чи інших процедурах щодо зайняття посад судді або члена органів суддівського врядування;

передбачити, що Вища рада правосуддя відмовляє у переведенні судді до іншого суду за результатами конкурсу, якщо на момент розгляду подання такий суддя має відповідне непогашене дисциплінарне стягнення, був звільнений з посади судді або припинив свої повноваження;

збільшити строк розгляду заяви судді про відставку до шести місяців.

---

⁵ https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf

Змінами до Закону України «Про Вищу раду правосуддя» пропонується:

удосконалити конкурсний відбір кандидатів до Вищої ради правосуддя Етичною радою;

уточнити обов'язок члена Вищої ради правосуддя заявляти самовідвід;

врегулювати окремі питання розгляду заяв про відвід або самовідвід членів Вищої ради правосуддя;

розширити підстави для ініціювання дисциплінарного провадження щодо судді, зокрема за ініціативою дисциплінарного інспектора, члена Вищої ради правосуддя або Вищої ради правосуддя;

визначити окремі категорії дисциплінарних проваджень, які мають розглядатися у пріоритетному порядку;

уточнити порядок підготовки дисциплінарної справи до розгляду;

надати скаржнику, дисциплінарному інспектору-доповідачу, члену Вищої ради правосуддя, який ініціював відкриття дисциплінарної справи, та Вищій кваліфікаційній комісії суддів України право на оскарження рішення дисциплінарної палати;

визначити підстави для зупинення розгляду питання про звільнення судді у відставку;

уточнити порядок ухвалення Вищою радою правосуддя рішення про звільнення судді з посади у випадках, коли застосування такого наслідку стало безальтернативним;

передбачити механізм поновлення дисциплінарної справи або питання про звільнення судді після поновлення судді на посаді.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є: Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищу раду правосуддя», Закон України «Про запобігання корупції».

Прийняття проекту Закону не потребує внесення змін до інших законів України, крім тих, зміни до яких передбачені самим проектом Закону.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація проекту Закону не призведе до збільшення витратків з Державного бюджету України.

6. Прогноз результатів

Реалізація проекту Закону забезпечить підвищення ефективності, передбачуваності та сталості дисциплінарної практики щодо суддів, удосконалив окремі процедури Вищої ради правосуддя, надасть учасникам дисциплінарного провадження належні процесуальні гарантії та унеможливить використання відставки як способу уникнення дисциплінарної відповідальності або звільнення з посади.

Прийняття проекту Закону також сприятиме виконанню євроінтеграційних зобов'язань України у межах переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу, зокрема за розділом 23 «Судова влада та основоположні права».

Народні депутати України

